

COVID19 in Sola na daljavo - v izrednih razmerah

Trenutna situacija s Covid19 je šolstvo postavila v čisto novo situacijo, učenje in poučevanje na daljavo. Ko spremljam trenutno dogajanje, ugotavljam, da ga rešujemo precej ad hoc, stihijsko, kakor nanese, vsaj v teh prvih tednih krize. Veliko je vprašanj, predlogov, pripomb in klicev na pomoč s strani učiteljev in staršev. Učeči zaenkrat še niso kaj dosti v medijih, razen nekaj primerov izjav, kaj počnejo in kaj menijo.

Priznati si moramo, da smo v Sloveniji na temo šolanja na daljavo in obrnjenega učenja (oboje bi v tem trenutku prišlo še kako prav) v preteklosti imeli kar nekaj uspešnih nacionalnih projektov (eŠolstvo, eUčbeniki...), raziskovanj, konferenc (Mirk, Sirikt, Obrnjeno učenje...) ter na šolah številne seminarje in usposabljanja na temo IKT v šolstvu. Tehnologija v šoli ne bi smela biti težava, čeprav sem na svoji poti pogosto srečala tudi mnoge dvomljivce in take, ki so se upirali novostim z izgovorom, da je tradicionalen način najboljši in rodi najboljše rezultate. Prepričana sem, da je tudi to res, a hkrati trdim, da je šola dolžna spremljati napredek v družbi in izkoristiti vse tiste prednosti tehnologije, ki lahko pripomorejo h kakovosti in sodobnosti pouka. Vlada pa je dolžna zagotoviti take pogoje dela v šolah, saj te vzgajajo naše bodoče politike, zdravnike, ekonomiste, pravnike, učitelje, trgovce...

Če se ozrem nazaj, ugotavljam, da smo v Sloveniji začeli razmišljati o šolanju na daljavo že pred davnimi leti (Mirk konferenca), koncem prejšnjega tisočletja, saj ne more biti res, pa je ;). Na žalost pa je večina dela po zaključenih uspešnih projektih zastalo in pustilo sled le v obliki posameznih tipanj in nekaj uspešnih praks. Vrtimo se v spirali izjemnih idej, krasnih projektov, velikih vložkov posameznikov in skupin, a po koncu, življenje teče dalje. Ne potrudimo se uporabiti dobrih praks in nadgraditi obstoječih razmer. Tisti, ki smo bili vpeti v taka dogajanja se čutimo ogoljufane, vsaj sama se.

Razmišljam na glas in sodim, da bi bilo v pristojnosti ministrstva za šolstvo, skupaj s strokovnimi službami in zavodom za šolstvo ter direktorati, da izdelajo akcijski načrt in smernice za učenje in poučevanje na daljavo za vse stopnje izobraževanja (učenje/poučevanje od doma), ki bi v primeru višje sile (pandemije, potresi, katastrofe...) nudile takojšno rešitev in ponudile ustrezno načrtno strokovno organizacijo, prilagojene pedagoške pristope, nujno potrebo po tehnični podpori in opreми za šole in učence. Nedopustno je, da se šole in posamezni učitelji spoprijemajo individualno s temi in podobnimi težavami in je od njihove iznajdljivosti in sodelovanja staršev odvisna učinkovitost dela. Potrebno bi bilo načrtovati povezavo z domačimi ponudniki internetnih povezav, tehnične podpore in mobilne komunikacije.

Oblikovati in aktivirati bi morali podporne in svetovalne skupine za te namene za vse nivoje šolanja, ki bi prontno nastopili v krizni situaciji.

Na podlagi prej omenjenega bi šole izdelale svoje lastne krizne načrte, v katerih bi predvidele možne scenarije, zadolžitve, tehnično opremo, usposabljanje učiteljev, oblike komunikacij in način spremljanja takega načina dela. Učitelje je potrebno usposobiti za pripravo ustreznih

strokovnih gradiv in dela z m-aplikacijami in spletnimi okolji primernimi za delo na daljavo. Nikakor ne morejo biti prepuščeni inerciji, inventivnosti in samoiznadljivosti. Ta lahko nastopi šele pri utečenem izvajanju procesa. Priporočljivo bi bilo, da bi deloma vpeljali tak način dela tudi v vsakdanji šolski praksi (npr. Flipped learning / obrnjeno učenje - video razlage manjših sklopov snovi). Sčasoma bi tako ustvarili pri večina predmetov kakovostna spletna gradiva v obliki do osem minutnih video razlag snovi, ki jih učeči lahko kadarkoli uporabljajo od doma tudi v vsakdanjih situacijah. S tako banko podatkov nenaden prehod na delo od doma sploh ne bi bil težak.

Razmišljam, da bi v krizni situaciji poučevanje in učenje na daljavo moralo upoštevani naslednje:

1. Organizirali bi delo po **tematskih sklopih** (dan / dva za naravoslovje, jezikoslovje, umetnost...) in ne po klasičnem urniku. Zakaj? Ker so učeči prostorsko ločeni in sami in je komunikacija omejena. Lažje bi organizirali pomoč in sopomoč. Dati jim je potrebno čas, da zadevo prežvečijo, obdelajo in usvojijo ob navodilih učitelja, uporabi učbenikov in drugih uporabnih gradiv.

2. Večina dela naj bi potekalo **asinhrono**, torej nevezano na čas, tako lahko učenci sami odločajo, kdaj in koliko časa potrebujejo za delo na določeni snovi. Uporabili bi e-učilnice, spletna okolja namenjena učenju in poučevanju na daljavo (Moodle - odprtokodni, Google Classroom, ...) Vsa znana okolja ponujajo bolj ali manj prijazen in kompleksen pristop do posredovanja gradiva in interakcije z učečim. Večina učiteljev se je v času evropsko podprtega triletnega projekta eŠolstvo, ki je omogočil vsem šolam v državi, usposabljal za delo z IKT, torej tudi v spletnih učilnicah (Moodle). Menim, da tu ne bi smelo biti težav.

3. Omogočiti je potrebno tudi krajše občasno **sinhrono** delo z učečimi preko različnih oblik videokonferenc (preizkušenih in uradno delujočih), ko učitelj stopi v neposreden stik hkrati z razredom ali skupino z namenom, da jih prijazno pozdravi, motivira za določeno delo, razloži bistvo obravnavane snovi in odgovarja na morebitna vprašanja. To pa je na državni ravni potrebno natančno načrtovati (regije/ občine / šole...), saj se sicer zaradi velikega števila istočasnih prijav sistem sesuje in izgubljenega je veliko dragocenega časa in energije zaradi nepotrebne slabe volje... (v dogovoru z ministrstvom potrebna usklajena podpora in pomoč vseh ponudnikov v Sloveniji, ki lahko omogočajo podporo)

4. Poleg uradnih okolij omogočiti tudi drugo **neformalno obliko spletne ali m-komunicije** (SMS, socialna omrežja, orodja za spletno sinhrono in asinhrono sporazumevanje...) za podporo, pomoč in odgovore tistim, ki potrebujejo dodatno pomoč, spodbujati in načrtovati tudi medosebne, medsebojne pomoči sošolcev in s sodelovanjem učiteljev..

5. **Preverjanje** (formative assessment) naj teče sprotno in v smislu spodbude posamezniku, kako napreduje (sprotni odzivi na izdelke, prispevke...), sumativno ocenjevanje (z oceno, testiranje...) pa naj bi se izvedlo le, če je res nujno in v primeru daljšega dela na daljavo in s

predhodnim dogovorom in pojasnili učencem. Zavedati se moramo, da pri delu na daljavo poteka nujno dvosmerna komunikacija, če odziva ni, pomeni, da udeleženca v sistemu ni. Odzivnost učitelja je za uspeh dela učencev primarna. To nam spletna okolja dandanes zagotavljajo. Vprašanje pa je, kako naj učitelj kakovostno obvlada večje število učencev v določenem času - potrebno je dobro načrtovanje.

6. Poskrbeti za **kakovostne e-učbenike in e-gradiva** na nivoju države. Založbe bi v takih primerih v dogovoru z ministrstvom morale omogočiti prost dostop do e- učbenikov in gradiv za učitelje in učence. Pred leti smo s pomočjo evropskih sredstev izpeljali projekt, ki je omogočil izdelavo e-učbenikov po posameznih predmetnih področjih, vprašanje pa je, če se nastala gradiva tudi ustrezno uporabljajo v praksi, pa čeprav le kot dodatno gradivo. Žal nihče ne načrtovano analizira ali spremlja uporabe le-teh še manj pa spodbuja izdelavo in objavo nove dobre prakse.

7. Učeči naj za učenje od doma uporabljajo le **obstoječe učbenike in delovne zvezke** in spletna gradiva brez dodatnega printanja, saj nimajo vsi ustrezne tehnične opreme in tudi ni smiselno po nepotrebnem trošiti papirja. Učenci lahko delajo zapiske v svoje zvezke, v spletne aplikacije (forume, Google doc, notes...) Zavedati se moramo, da gre navadno le za omejen čas trajanja v izrednih razmerah, ki pa med ljudmi lahko sprožajo stiske, strahove in travme.

7. Načrtovati **brezplačen dostop do interneta** (poket WiFi - žepni WiFi ali tablice s SIM kartico...) **in ustrezno tehnično opremo** (ustrezne rezerve prenosnikov, računalnikov), ki bi bile na razpolago takoj) za pomoči potrebnim učencem. Šole bi morale posodabljati informacije o učencih in njihovem dostopu do interneta. S tem imajo morda težave tudi nekateri učitelji.

8. Goto je še marsikaj...

Vse to razmišljam kot upokojena, a še vedno aktivna učiteljica in človek, ki je ogromno svojega časa posvetil delu na daljavo, sodobni paradigmi poučevanja s pomočjo m-tehnologije in aplikacijami, izdelavi e-gradiv in uporabi m-tehnologije v učnem procesu doma in v EU. Morda bodo moja razmišljanja prišla komu prav.

Uspešno delo želim kolegicam in kolegom in veliko dobre energije, saj verjamem v vas. Vem, da smo Slovenci inovativni in delovni, zato le pogumno v nove izzive. Vodstvu pa, razmišljajte in omogočite našim mladim znanje in boljšo prihodnost.

Viljenka Šavli